25/01/2024

Ο εορτασμός του Αγίου Γρηγορίου στην ιστορική κοινότητα της Νέας Καρβάλης και οι μνήμες των προσφύγων της Καππαδοκίας

/ Παράδοση

Εκατό χρόνια συμπληρώνονται το 2024 από τη μετεγκατάσταση των Καππαδοκών στην Ελλάδα και ο φετινός εορτασμός του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου στην ιστορική κοινότητα της Νέας Καρβάλης, 10 χλμ ανατολικά της Καβάλας, αποκτά διαίτερη σημασία καθώς συνεχίζει να κρατάει ζωντανές τις μνήμες του παρελθόντος.

Δεκάδες πιστοί από την ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μακεδονίας σπεύδουν από χθες στη Νέα Καρβάλη για να προσκυνήσουν το λείψανο του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, στον ομώνυμο προσκυνηματικό ναό αφιερωμένο στη χάρη Του, που είναι γεμάτος από τα κειμήλια που έφεραν οι πρόσφυγες από το Γκέλβερι της Μικράς Ασίας.

Κάθε χρόνο, στις 25 Ιανουαρίου, ο προσφυγικός ελληνισμός της Καππαδοκίας τιμάει τη μνήμη του Αγίου και θυμάται, μέσα από τις μαρτυρίες των παλαιότερων,

την ημέρα που οι προγονοί τους εγκατέλειψαν με πόνο ψυχής και δάκρυα στα μάτια τις εστίες τους και τη γη των προγόνων τους.

Τα λείψανα του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου αποτελούν το σημαντικότερο ιερό κειμήλιο που έφεραν οι πρόσφυγες μαζί τους, ενώ ο ναός που φυλάσσονται αποτελεί πιστό αντίγραφο του ναού που βρίσκεται στο Γκέλβερι της Μικράς Ασίας.

Η μαρτυρία της Πολυξένης Κατραντζή

Μία από τις σημαντικότερες μαρτυρίες που διασώθηκαν μέχρι τις μέρες μας είναι και αυτή της αείμνηστης Πολυξένης Κατραντζή, που υπάρχει στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών και έχει καταχωρηθεί στο έντυπο «Η Έξοδος», τόμος β΄, που εκδόθηκε στην Αθήνα το 1982 και αναφέρει μεταξύ άλλων:

«Κάναμε την τελευταία λειτουργία. Βάλαμε σε κάσες το λείψανο του Γρηγορίου Θεολόγου, τις εικόνες, τους πολυέλαιους και τα καντήλια των εκκλησιών. Όσα εικονίσματα ήταν παλιά τα θάψαμε στο νεκροταφείο. Τα πράγματά μας τα φορτώσαμε σε καμήλες και τα στείλαμε στη Μερσίνα. Αύγουστος μήνας ήταν όταν βγήκαμε από το χωριό. Μπήκαμε σε αραμπάδες και τραβήξαμε κατά το Άκσεραϊ. Οι Τούρκοι του Γκέλβερι έκλαιγαν και μας παρακαλούσαν να μη φύγουμε.

Στο δρόμο βγήκαν μπροστά στον αραμπά μας Τούρκοι από τα χωριά Περίστρεμμα, Κοτιούκ και Κιζίλκαγια και μας σταμάτησαν. Ο άντρας μου τους πουλούσε μανιφατούρα βερεσέ και μας χρωστούσαν λεφτά. Ύστερα από τον αλωνισμό

ξεπλέρωναν τα χρέη τους δίνοντας καρπό. Τι να το κάνουμε όμως το στάρι, αφού φεύγαμε! Έβαλαν οι Τούρκοι στα στόματα των τριών παιδιών μου μπουκιές από πίτες με τυρί και μέλι και τα παρακαλούσαν: “ Φάτε και πέστε χελάλ! Να χαρείτε, πέστε χελάλ”. Δε θέλανε να έχουν βάρος στη συνείδησή τους πως έφαγαν το δίκιο των ορφανών παιδιών μου. Ορμήνεψα τα παιδιά μου να φαν τις μπουκιές και να πουν: – “ Χελάλ ολσούν” (ας γίνει χάρισμα). Σαν τ’ άκουσαν αυτό οι Τούρκοι, μας αγκάλιαζαν και μας φιλούσαν από τη χαρά τους.

Ταξιδεύαμε τέσσερις μέρες στη θάλασσα. Μια μέρα βλέπουμε ξαφνικά να βγαίνει καπνός από το αμπάρι. Είχε σκάσει το καζάνι, όπως έλεγαν. Οι γυναίκες τσίριζαν και τα παιδιά έκλαιγαν. Άλλοι έκαναν την προσευχή τους. Λέγω τότε του πατέρα μου: “ Πατέρα, θα πετάξω τα παιδιά στη θάλασσα και ύστερα θα πέσω κι εγώ. Καλύτερα να πνιγούμε, να γίνουμε μάρτυρες, παρά να καούμε ζωντανοί”. Ευτυχώς κάποιος βούλωσε την τρύπα του καζανιού. Είπαμε τότε πως έκανε το θαύμα του ο Γρηγόριος Θεολόγος, γιατί είχαμε μαζί μας το λείψανό του. Όταν φτάσαμε στο Καραμπουρνού της Θεσσαλονίκης, μας έκαναν καραντίνα. Μείναμε κάπου δυο βδομάδες στα σύρματα. Απ’ εκεί μας πήγαν στην Καβάλα».

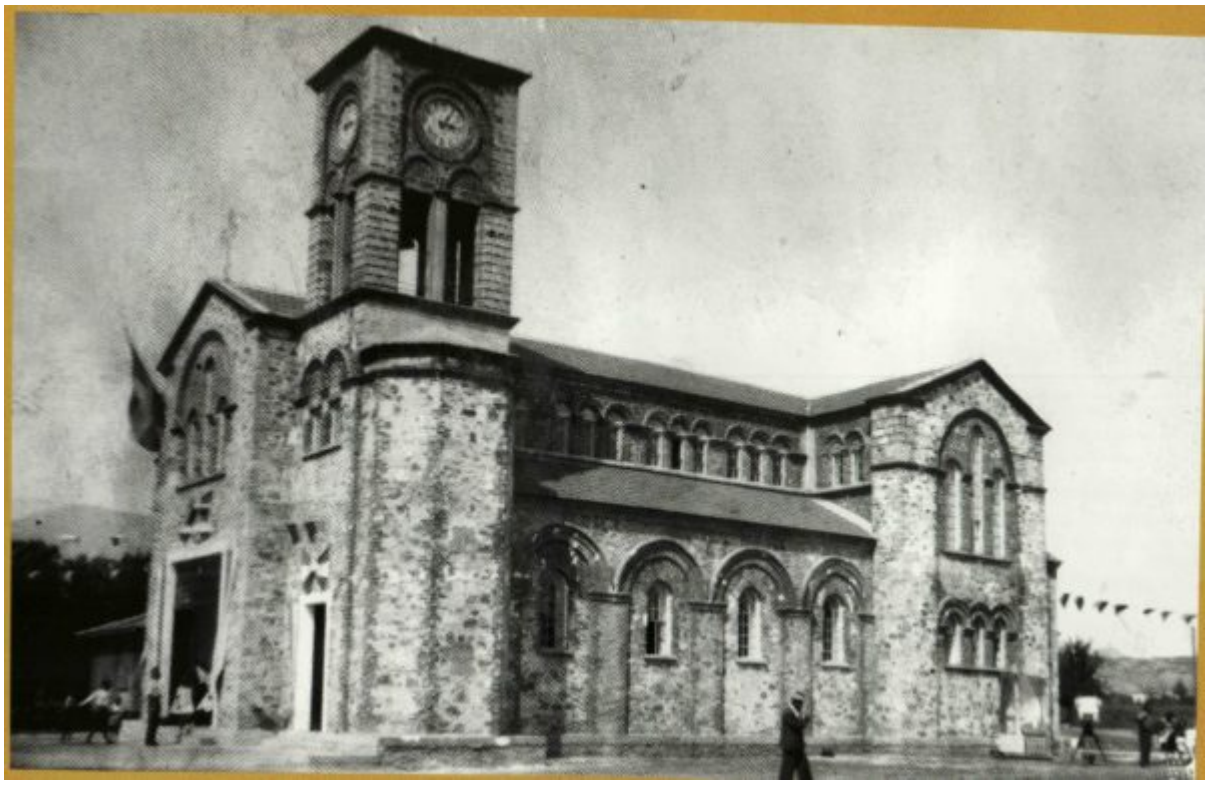

Η εγκατάσταση στη Νέα Καρβάλη

Τα πρώτα χρόνια της έλευσής τους στην Καβάλα,οι πρόσφυγες κατασκεύασαν ένα παράπηγμα για εκκλησία προκειμένου να βάλουν εκεί μέσα τα λείψανα του αγίου και του τα κειμήλια που έφεραν μαζί τους.
Στις 15 Σεπτεμβρίου του 1929 θεμελιώνεται η σημερινή εκκλησία και στην

προσφώνησή του ο πρόεδρος του Φιλεκπαιδευτικού Συνδέσμου της Κοινότητας Ιωάννης Δοπρίδης, σημειώνει, μεταξύ πολλών άλλων:

«Σήμερον, ακριβώς πέντε έτη από την ημέραν που εγκαταλείψαμεν ακουσίως την Μικρασιατικήν μας Καρβάλλην, με τους ιερούς βωμούς και τους τάφους των πατέρων μας, κατατίθεται ο θεμέλιος λίθος του ανεγερθησομένου νέου ιερού Ναού του Γρηγορίου του Θεολόγου.

Η σημερινή τελετή αποτελεί και εν ευλαβές μνημόσυνον του ήδη σκλάβου ιερού ναού μας που ευρίσκεται εκεί πέραν του Αιγαίου εις τα υψίπεδα της Κεντρώας Μικρασίας. Ο νέος ανεγερθησόμενος ναός θα περιλάβη τα διασωθέντα ιερά κειμήλια μετά του ιερού λειψάνου του πολιούχου μας και του σεπτού Τιμίου Σταυρού του δωρηθέντος υπό του αειμνήστου Αυτοκράτορος Θεοδοσίου του Μεγάλου και θα αποτελέση ούτος ιερόν προσκύνημα και εν τη ελευθέρα πατρίδι ».
Ο Ιερός Ναός του Αγίου Γρηγορίου εγκαινιάστηκε μια εικοσαετία αργότερα, τον Ιούλιο του 1950. Σήμερα, το κτίσμα του ναού του και όλος ο περιβάλλον χώρος έχουν κριθεί διατηρητέα μνημεία και αποτελούν το επίκεντρο των λατρευτικών εκδηλώσεων στη μνήμη του Αγίου.

Πηγή: Β.Λωλίδης/ ΑΠΕ – ΜΠΕ